

LITURGINIO VARGONAVIMO PAMOKĖLĖS (3)

(V.Pinkevičius)

Jeigu nuosekliai studijavote pirmąsias dvi liturginio vargonavimo pamokėles, pirmoje susipažinome su vargonų griežykla, apžvelgėme muzikos teorijos pagrindus, gavome patarimų kaip praktikuotis, sužinojome, kokie turi būti rankų judesiai, išmokome paspausti ir atleisti klavišą. Toje pamokėlėje taip pat pradėjome groti legato pratimus ir giesmes 1-5 pirštams. Antroje pamokėlėje pradėjome groti pedalais, tęsėme legato pratimus ir išmokome 3 giesmes 1-5 pirštams manualais.

Trečioje pamokėlėje išmoksime groti pedalais legato, susipažinsime su pirštų keitimo technika ir išmoksime giesmių manualams. Malonaus vargonavimo!

GROJIMAS PEDALAIS LEGATO

Grojančią muziką, sukurtą maždaug po 1800 metų, reikia laikyti legato principo. Tai reiškia, kad natos bus sujungtos viena su kita visais atvejais, išskyrus pakartotas natas, muzikinių minčių pabaigas. Remiantis tradicija, gyvuojančia jau nuo belgo Jaak Níkolaas Lemmens vadovėlio „École d’orgue“ (1862), pauzės tokiose vietose dažniausiai yra lygios pusei natos vertės arba smulkiausiai kūrinio ritinei vertei. Legato artikuliacija (garso išgavimo būdas) pedalais pasiekama naudojant tris principus:

1. Grojimas abiejų kojų priekiu pakaitomis,
 2. Grojimas vienos kojos priekiu ir kulnu ir
 3. Grojant pedalų klaviatūros kraštuose, naudojant atsispyrimą viena koja, keičiant poziciją.
- Dabar su kiekvienu pedalizacijos principu susipažinsime išsamiau.

Grojimas abiejų kojų priekiu pakaitomis

1. Sekančiuose pratimuose pakartokite antroje pamokėlėje pateiktus nurodymus apie pedalo paspaudimą ir atleidimą.
2. Kaip ir grojime manualais, visos natos turi skambėti legato, t.y. sujungtai. Atkreipkite dėmesį, kad natos neturi būti „užlipusios“ viena ant kitos.
3. Prisiminkite taisyklę apie pedalų paruošimą – tuo momentu, kai pėda atleidžia pedalą, akimirksniu reikia leisti jai nuslysti į sekancią poziciją.

1 $\text{♩} = 60$

2 $\text{♩} = 60$

3 $\text{♩} = 60$

4 $\text{♩} = 60$

5 $\text{♩} = 60$

6 $\text{♩} = 60$

Pratime nr. 7 pasirodo natos, išeinančios už pradinės kvintos c-g ribų. Jeigu pėdos groja platesnį už kvintą intervalą, neišvengiamai reikia atskirti kulnus ir netgi kelius (jeigu vargonininko kojos yra trumpokos). Nežiūrint to, ir čia reikia laikytis tos pačios taisyklės – groti **vidine pėdų puse**.

7 $\text{♩} = 60$

Atkreipkite dėmesį, kad sekantiuose pratimuose pedalais pirmą kartą grojamos šalia esančios natos (sekundos intervalas). Tokiais atvejais suglaustos pėdos viena šalia kitos netelpa ir yra būtina viena pėdą atitraukti šiek tiek atgal. Taisyklė yra tokia: **jeigu grojame dešinėje pedaly klaviatūros pusėje – dešinė koja pasislenka atgal, o jeigu kairėje – kairė koja pasislenka šiek tiek atgal.**

8 $\text{♩} = 60$

9 $\text{♩} = 60$

Musical score for exercise 9, measures 1-4. It consists of four staves of music in bass clef with a common time signature. The first staff has a tempo marking of quarter note = 60. The music features a sequence of eighth notes with slurs and accents, followed by a whole note chord in the fourth measure.

10 $\text{♩} = 60$

Musical score for exercise 10, measures 1-4. It consists of four staves of music in bass clef with a common time signature. The first staff has a tempo marking of quarter note = 60. The music features a sequence of eighth notes with slurs and accents, followed by a whole note chord in the fourth measure.

Pirštų keitimo pratimai manualais

Skirtingai nuo fortepijono, vargonai neturi dešiniojo pedalo, kurį paspaudus, garsas tęstus. Kaip jau žinome, vargonų garsas tęsiasi tiek laiko, kiek yr apspaustas klavišas. Todėl vargoninėje technikoje naudojami kiti legato išgavimo būdai. Vienas iš pačių parankiausių būdų pasiekti sklandžią legato artikuliaciją yra pirštų keitimo metodas, kuris turi tris reikšmingus etapus:

1. Pradinis pirštas paspaudžia klavišą,
2. Kitas pirštas yra uždedamas ant paspausto klavišo. Pagrindinė taisyklė yra tokia: jeigu keičiantis pirštas yra **trumpesnis** už pirštą, spaudžiantį klavišą, pirštas keičiamas pakišant jį **po tuo pirštu**. Jeigu keičiantis pirštas yra **ilgesnis** už pirštą, spaudžiantį klavišą, pirštas keičiamas uždedant jį **virš to piršto**.
3. Pradinis pirštas yra nuimamas nuo klavišo ir akimirksniu paruošiamas į naują poziciją virš kitos natos. **Įsidėmėkite: piršto paruošimas naujai pozicijai yra būtinas pasažų grojimui greitame tempe.**

Šiuose pratimuose atkreipkite dėmesį ir į šiuos dalykus:

1. Pakartokite 1 pamokos skyrelyje **Klavišo paspaudimas ir atleidimas 1-5** punktus. Jie čia irgi galioja.
2. Kiekvieno garso pradžia turi sutapti su kito pabaiga, bet neturi ant jos „užlipti“. Iš pradžių išmokite kiekvienos rankos partiją atskirai. Rankas sujunkite tik po to, kai galėsite gražiai sugroti legato kiekvienos rankos partiją atskirai.
3. Grodami abiejomis rankomis ypatingai siekite, kad natos būtų paspaustos ir atleistos tiksliai kartu.

11 $\text{♩} = 60$

12 $\text{♩} = 60$

16 ♩=60

Musical score for exercise 16, measures 1-12. The score is written for piano in 2/4 time with a tempo of ♩=60. It consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The melody in the treble staff is a sequence of eighth notes: 3-2, 2, 3, 3-2, 2, 3, 3-2, 2, 3, 3-2, 2, 3. The bass staff provides a simple accompaniment of quarter notes: 2, 3, 2, 3, 2, 3, 2, 3, 2, 3, 2, 3. Fingering numbers (1-4) are placed above the notes in the treble staff and below the notes in the bass staff.

Musical score for exercise 16, measures 13-24. The treble staff continues the eighth-note sequence: 2-3, 2, 3, 2-3, 2, 3, 2-3, 2, 3, 2-3, 2, 3. The bass staff continues with quarter notes: 3, 2, 3, 2, 3, 2, 3, 2, 3, 2, 3, 2, 3. Fingering numbers are provided for all notes.

17 ♩=60

Musical score for exercise 17, measures 1-12. The score is written for piano in 2/4 time with a tempo of ♩=60. It consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The melody in the treble staff is a sequence of eighth notes: 4-3, 4, 3, 4-3, 4, 3, 4-3, 4, 3, 4-3, 4, 3. The bass staff provides a simple accompaniment of quarter notes: 4, 3, 4, 3, 4, 3, 4, 3, 4, 3, 4, 3. Fingering numbers (1-4) are placed above the notes in the treble staff and below the notes in the bass staff.

Musical score for exercise 17, measures 13-24. The treble staff continues the eighth-note sequence: 3-4, 3, 4, 3-4, 3, 4, 3-4, 3, 4, 3-4, 3, 4. The bass staff continues with quarter notes: 3, 4, 3, 4, 3, 4, 3, 4, 3, 4, 3, 4. Fingering numbers are provided for all notes.

20 $\text{♩} = 60$

Giesmės manualais legato (su pirštų keitimais)

Praktikuodamiesi, garsiai skaičiuokite aštuntinėmis, pavyzdžiui, 4/4 metre 1 ir 2 ir 3 ir 4. Mokykitės mažomis atkarpomis, pavyzdžiui po 4 taktus, atskiromis rankomis. **Tik paskui, kai atkarpa bus tiksliai sugrota bent 3 kartus iš eilės be klaidų, pradėkite praktikuotis abejomis rankomis.**

Primename, kad giesmėse pasitaiko pakartotų natų. Skambėjimo aiškumui ir artikuliacijai užtikrinti, tokios natos vargonais dažniausiai trumpinamos **lygiai tiek**, kiek trunka **mažiausia ritminė vertė** tokiam kūrinyje. Pavyzdžiui, giesmėje *Lydėk mūs žingsni* mažiausia ritminė vertė yra šešioliktinė nata, todėl pakartotos natos trumpinamos viena šešioliktinė, t.y. susidaro šešioliktinė pauzė. Tokia pati pauzė susidaro ir frazės arba sakinio pabaigoje (pažymėta atskiepimo ženklų ‘). Jeigu pakartojamos mažiausios vertės natos, jos turi būti trumpinamos **per pusę**, t.y. vietoje vienos ketvirtinės natos lieka aštuntinė nata ir aštuntinė pauzė ir pan. Visos kitos natos atliekamos tiksliai ir griežtu **legato**.

Tau lenkiuos, o Dieve

Melodija pagal *Adoro te*

Musical score for 'Tau lenkiuos, o Dieve'. It consists of two systems of two staves each (treble and bass clef). The first system includes a vocal line with lyrics and a piano accompaniment. The second system continues the melody. Fingerings are indicated by numbers 1-5. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 4/4.

Ženk iš aukso taurės

Melodija iš Galicijos

Musical score for 'Ženk iš aukso taurės'. It consists of two systems of two staves each (treble and bass clef). The first system includes a vocal line with lyrics and a piano accompaniment. The second system continues the melody. Fingerings are indicated by numbers 1-5. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 4/4.